

11. Гарник А. В. Философия права: предметная специфика, место и значение в системе социально-гуманитарного знания / А. В. Гарник. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 1998. – 160 с.

ОСНОВЫ ВЫДЕЛЕНИЯ ЭВОЛЮЦИОННЫХ ФОРМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ПРАВОВЕДЕНИИ

Сердюк А. В.

Рассмотрены методологические аспекты исследования эволюции социологического подхода в познании права. Предложено различение эволюционных форм социологического познания права на основании выделения типов научной рациональности. Определены общие признаки типов рациональности и особенности их проявления в социологическом познании права в рамках социологии и правоведения.

Ключевые слова: социологический подход в познании права, социология права, научная рациональность, изменение научных парадигм.

DISTINCTION FUNDAMENTALS OF THE EVOLUTIONARY FORM IN SOCIOLOGICAL APPROACH TO JURISPRUDENCE

Serdyuk O. V.

The article deals with the methodological aspects of the study on sociological approach evolution to the knowledge of law. Distinction of evolutionary forms of sociological knowledge on the basis of the right types scientific rationality allocation has been proposed. Common criteria for rationality types and features of their manifestation in the sociological knowledge of law in sociology of law and jurisprudence have been identified.

Key words: sociological approach to the knowledge of law, sociology of law, scientific rationality, changing scientific paradigms.

УДК 316.612

О. О. Маркозова, кандидат соціологічних наук, доцент

РОЛЬ КУЛЬТУРЫ У РОЗУМІННІ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ ЛЮДИНОЮ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Проаналізовано вплив культури на трансформацію уявлень людини європейської ментальності щодо сутності і шляхів досягнення життєвого успіху. Доведено, що сьогодні у європейських країнах відбувається наростання індивідуалізму громадян,

який може перетворитися із засобу активізації діяльності людини, спрямованої на досягнення життєвого успіху, на перешкоду для її особистої самореалізації. Зроблено висновок про те, що тенденція до індивідуалізації є актуальною і для громадян України. Аби запобігти цій тенденції, Українській державі необхідно сформувати соціальні механізми, які створюють адекватні умови досягнення життєвого успіху для кожної людини й одночасно сформують ефективні солідарні соціальні зв'язки.

Ключові слова: суспільство, людина, життєвий успіх, культура, цінності, ментальність, індивідуалізація.

Актуальність проблеми. Трансформація всіх структур українського суспільства, динамізм оновлення життєвого простору призводять до змін механізмів життєдіяльності людини, які значною мірою пов'язані зі зміною цінностей і ідеалів особи, її спрямованістю на досягнення життєвого успіху. Тому успішність будь-яких суспільних перетворень визначатиметься не тільки об'єктивними економічними та політичними змінами, а й відповідною трансформацією системи соціальних і культурних цінностей як найважливіших регуляторів соціальної поведінки людини. У зв'язку із цим актуальною постає проблема аналізу особливостей впливу культури на формування уявлень людини європейської ментальності про життєвий успіх з метою знаходження адекватних сучасним світовим тенденціям механізмів оновлення ціннісних орієнтацій українців, спрямованих на самореалізацію.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Феномен життєвого успіху не є абсолютно новою проблемою. Вивченню різних аспектів життєвого успіху людини присвячено праці як західних [1–4], російських [5–8], так і українських учених [9–12]. Однак, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання сутності, шляхів досягнення та критеріїв вимірювання життєвого успіху людини й досі мають дискусійний характер.

Виходячи із того, що життєвий успіх – феномен складний і багатогранний, у науковій літературі існує декілька підходів і концепцій до його дослідження. Найбільш відомими, з нашої точки зору, є такі.

Концепція успіху як раціонального вибору, розроблена Д. Фрідманом і М. Тетчер [13, с. 318–319]. Основною тезою цієї концепції є твердження, що формування цілей досягнення успіху зумовлено проблемою вибору людини. Соціальну дію вчені розглядають як досягнення цілей, що обмежені, з одного боку, ієрархією переваг особистості, а з другого – соціальними інститутами, оскільки вони цілеспрямовано нав'язують людині правила життєдіяльності.

У теорії обміну Дж. Хоманса [13, с. 321–323] процес досягнення успіху розглядається як діяльність людини, що складається з трьох фаз: дія, винагорода за результат дії, повторення початкової дії, або дія, аналогічна попередній. Автор вважає, що чим частіше будь-яка дія приводить до отримання винагороди, тим більш ймовірно, що людина знову вчинить так само. Отже,

чим інтенсивніше динаміка діяльності, тим вище ймовірність досягнення особистістю життєвого успіху.

Поняття «успіх» розглядається в теорії ризиків Е. Гідденса і У. Бека [13, с. 328]. Основу цієї теорії становить твердження про те, що сучасність являє собою перехід від класичного індустріального суспільства до суспільства ризику. Модернізація, глобалізація, новітні технології породжують нове суспільство, в якому головним є питання про ризики та їх запобігання. Тому можна говорити про нове соціальне середовище, нову соціальну структуру, а також про нові «правила просування» у цій структурі, механізми досягнення успіху. Отже, успішна людина в суспільстві ризиків – це людина, яка за своїла нові моделі поведінки, а тому вміє управляти ризиками.

Т. Веблен розробив концепцію життєвого успіху як демонстративного споживання [14, с. 217]. Він виділяє в історії цивілізації особливий суспільний клас, для якого заняття трудовою діяльністю є соціально і етично табуованою сферою. Цей клас сформував свою ідеологію «досягнення» і «правила гри» – норму матеріального суперництва і соціальні установки на фінансовий успіх та певні матеріальні стандарти життя, тобто демонстративне споживання.

Як бачимо, існують різні підходи до визначення сутності та чинників формування життєвого успіху. У цілому всі вчені визнають, що успіх детермінований як соціальним середовищем, так і якостями особистості і фіксується у визнанні або відсутності досягнень людини. Тобто, з одного боку, успіх завжди залежить від активності людини щодо досягнення поставленої мети, а з другого – від об'єктивних соціальних умов її життєдіяльності. З нашої точки зору, найбільш впливовим і недостатньо вивченим чинником формування спрямованості людини на досягнення життєвого успіху є культура суспільства. У зв'язку із цим *метою* статті є аналіз ролі культури у розумінні життєвого успіху людини європейської ментальності задля виявлення та засвоєння позитивних тенденцій у досягненні життєвого успіху для громадян України, а також передбачення і запобігання негативним впливам на систему цінностей українців.

Вклад основного матеріалу. В історії європейської культури можна виділити декілька основних етапів розвитку ментальних характеристик, що стосуються уявлень людини про характер сил, які визначають устрій і долі світу, а також її власну долю. Ці зміни приводили до відповідної перебудови основних типів активності індивідів: зміни ціннісних орієнтацій і внутрішніх установок, що регулюють поведінку людей у процесі досягнення життєвого успіху.

Одним із найважливіших чинників розвитку культури і ментальності мас було становлення світових релігій та масових ідеологій як цілісних філософсько-етичних систем, які мають раціональну основу, а також поділ їх за векторами, що визначали роль людини в системі світу.

Для виділення етапів розвитку і диференціації різних релігій М. Вебер використовував характер вчення про порятунок, а також критерій рівня раціональності, наростання якої у соціальній дії в процесі розвитку людського суспільства він уважав соціологічною закономірністю [15]. М. Вебер доводив, що існують дві, багато в чому протилежні ідеї порятунку, які містяться у двох раціональних за своїм характером релігіях – християнській та індуїстській. Вони не просто раціонально впорядковують спосіб життя людини, як конфуціанство й іслам, які є «політичними» релігіями, а спрямовують діяльність кожного віруючого на реалізацію специфічних трансцендентних цілей, що сприймаються людиною як порятунок.

Можна сказати, що ці цілі надають життєву енергію діям людини. У цьому зв'язку Н. Зарубіна відзначає: «Для християнства взагалі і протестантизму зокрема цією вищою життєвою ціллю є набуття праведником вищого блаженства в потойбічному світі. У порятунку здійснюється повна реалізація особистості християнина, який заслужив його своїм праведним життям або здобув у результаті богообраності. Для індуса порятунком є досягнення вищого гностичного знання і злиття з Брахманом. Тут віруючий, який реалізується як «сосуд» божественної мудрості, повністю втрачає своє індивідуальне начало, розчиняючись у божественному Абсолюті» [16, с. 38].

Таким чином, характер центральної ідеї – порятунку за допомогою формування тієї чи іншої трансцендентальної індивідуальної мети – в цих релігіях визначає ступінь індивідуалістичності в ментальності тих, хто відповідно прийняв певну релігію, або філософсько-етичні підстави, що містяться в ній. Ці ментальні характеристики задають вектор поведінки людини, в тому числі і щодо прагнення досягти життєвого успіху. У цьому сенсі християнство задає індивідуальний вектор розвитку ментальності, а індуїзм – антиіндивідуальний.

Отже, етичні релігії спираються на вирішальну роль індивідуальної свідомості у визначенні поведінки людини, її здатність усвідомлювати цілісну картину світу і свою роль у ній. Очевидно, що саме характеристики системності і цілісності, можливість використання цих релігій як інструменту формування індивідуальних оцінок, вибору цілей і наділення індивідуального життя сенсом, здатність їх виступати як основа індивідуальної філософії та етики роблять ці релігії настільки стійкими.

Зміна ментальних характеристик, типів активності людини, її підходу до оцінювання соціальних відносин відповідала зміні головних історичних епох. До настання Реформації і Нового часу в світогляді і світосприйнятті людей панували уявлення про зумовленість всього, що відбувається в суспільстві і в долі людини, впливом сил, не підконтрольних їй. Проте вже в ранньому християнстві в європейській культурі з'являється перший етап формування інди-

відуалізму. Він належить до утвердження автономії, індивідуальної цінності й активності душі християнина. Так, Е. Трельч доводив, що «...християнство несе з собою нескінченну цінність індивіда і одночасно знецінення світу» і що «...людина є індивідом-у-відношенні-до-Бога», що в нашому випадку означає «індивіда, який знаходиться виключно поза-світу» [17, с. 39]. Л. Дюмон з цього приводу пише: «Індивідуальна душа отримує вічну цінність зважаючи на своє синівське ставлення до Бога і на цьому відношенні рівним чином спочиває людське братство: християни возз'єднуються у Христі, частиною якого вони є. Направляюча ідея християнства – ідея Бога як універсального духовного і фізичного природного Закону, який править усім, включаючи природу, людину, її пізнання Бога, в процесі якого людина стає з ним єдиним цілим. Звідси людина, з одного боку, кориться єдиному устрою природи і своїй ролі в ній, а з другого – внутрішньо підноситься над усім цим, здобуваючи свободу» [18, с. 57]. Отже, на погляд Л. Дюмона, примирення і слухняність віруючих відбуваються не завдяки визнанню релігійно справедливості існуючого соціального порядку, а саме внаслідок знецінення світу, визнання цінності кожної індивідуальної душі.

Однак на першому етапі християнства ідея піднесення індивіда ще не була пов'язана з його соціальним життям, бо ця ментальність не створювала підґрунтя для індивідуальної активності і досягнення людиною життєвого успіху. Л. Баткін, досліджуючи витоки європейської культури, зазначає: «...в традиційних суспільствах... відокремленість “Я” оцінювалася негативно. “Я” сприймалося не саме по собі, але лише в контексті причетності. Альфою і омегою всякого індивіда була соціальна і релігійна спільність, до якої він належав» [19, с. 11–12]. Тому головною метою людини залишалося виконання її релігійного обов'язку. Певна індивідуальна соціальна активність допускалася лише для еліти – представників влади та ідеологів церкви, а решта громадян повинна була залишатися законслухняною і знаходити розраду у вірі. Звідси випливає відчуття відсутності сенсу боротьби за зміну соціальних відносин і свого соціального статусу в процесі досягнення життєвого успіху. У результаті соціальна активність людини обмежується рамками сім'ї, громади, рамками заданої повсякденної селянської праці, а характер цієї активності регламентується традиціями і звичаями. Мотивація життєдіяльності, на яку спирається людина у цих умовах, – конформізм, утриманство, сліпа підтримка влади. Діючи в рамках запропонованої їй ролі, людина сприймала себе тільки представником конкретної соціальної спільності. Тобто її соціальна ідентифікація мала соціально-рольовий, релігійно-детермінований, але не індивідуальний характер.

Таким чином, у доіндустріальну епоху життєвий успіх в Європі сприймався через визначення у Біблії – людина, яка побудувала будинок, вирос-

тила дітей і посадила дерево, прожила своє життя марно. У пліні століть родина була епіцентром життя кожної людини і життєвий успіх виражався в ній і через неї. «Ця ментальність, – пише Ю. Гіллер, – робить людину лише представником соціальної спільності. Звідси – напрям і межі активності особистості, її ролі в самостійності – постійна, переважно фізична праця в системі традиційних сімейних та обцинних зв'язків і виконання вимог, що підтримують мінімальні гарантії життєдіяльності людини» [20, с. 140].

З розвитком індустріального суспільства сім'я перетворюється лише на одну із складових життя людини, більша ж її частина стала проходити в різноманітних відносинах із суспільством, яке вже оцінювало життєвий успіх в інших категоріях. Тому наступний період – від Реформації і Нового часу до постмодерну – відзначено усвідомленням людиною важливої ролі техніки, науки та масових соціальних дій громадян на зміну соціального середовища і власного життя. На цьому етапі відбувається революційний перехід до індивідуалістичних цінностей, обґрунтовується і починається реалізація індивідуальної волі людини в її діяльності, спрямованої на досягнення життєвого успіху.

Нова ментальність змінила ставлення людини до праці. М. Вебер стверджував, що «протестантська етика стимулювала трудову активність і сприяла становленню капіталізму. У мотивацію праці включається священний зміст, який активізує діяльність людини – підтвердження успіхами у праці своєї обраності Богом для порятунку» [15, с. 236].

Існують й інші точки зору на джерела зміни ставлення людей до праці у Європі. Наприклад, польський економіст і історик Г. Гроссман піддав критичному аналізу роботу М. Вебера «Протестантська етика і дух капіталізму» з двох сторін. По-перше, посилаючись на аналіз досліджень К. Маркса, учений описує жорстокі закони, прийняті відносно убогих і бродяг у Європі. По-друге, Гроссман показує, як ці закони виконувалися по всій Європі, зокрема у Франції. За Гроссманом, «вони оголошували поза законом неробство, а робітні будинки фізично переводили людей з категорії кріпаків у найманих працівників. Цей істотний факт аж ніяк не стосувався протестантизму, отже, капіталізм з'явився і поширився переважно завдяки іншій силі» [21, с. 206]. Виходячи з цього, Гроссман вирішує головну складність, з якою зіткнувся Вебер: яким чином велика кількість людей так швидко виявилася залученою в капіталістичну мануфактуру?

У період епохи Просвітництва в європейській культурі індивідуалізм захоплює політичну сферу. Стверджується новий погляд на державу, який ґрунтується на впорядкованому на основі природного права об'єднанні індивідів у громаду, наділену верховною владою. У цьому зв'язку М. Гофман зазначає, що «у Європі, з її економічною та державною структурою, що скла-

лася протягом століть, суспільство ставило індивіда в рамки, обумовлені законом, традиціями, мораллю. Усередині цих рамок індивід був вільний. Однак цілі суспільства, нації, держави тривалий час вважалися більш важливими, ніж цілі та інтереси окремої людини» [22]. Європейці і сьогодні менше орієнтовані на самоврядування і більше довіряють органам держави, до яких вони традиційно звертаються за підтримкою. Не в останню чергу це сталося тому, що соціальну політику здійснювала держава, але держава контролювалася суспільством, а не тільки економічною елітою. У цих умовах людина епізодично стає усвідомленим учасником масової соціальної активності з перетворення характеру влади і відносин між владою і суспільством на базі культурного уявлення про рівну моральну цінність кожної людини, незалежно від соціального статусу. Європейські революції у своїх гаслах проголошують розквіт особистості як свою мету, що передбачає зміну соціальної ієрархії на ієрархію особистостей, однак на практиці це не заважає зберігати традицію статусу багатства.

Отже, поступово ідея індивідуального життєвого успіху, боротьби за місце під сонцем стала розвиватися в європейському житті. У результаті економічних, політичних та світоглядних змін у європейців з'являється сенс виявляти активність, спрямовану на досягнення індивідуального життєвого успіху, пов'язаного із зміною соціального статусу в суспільстві, насамперед економічного та професійного. Критерієм успіху вже значною мірою стають особисті досягнення, які визначаються за багатьма параметрами. Революція в ментальності, що відбулася в період Нового часу в країнах Європи, перш за все протестантських, змінила уявлення людей про власну роль у світі та суспільстві. Ці зміни відбулися в напрямку від пасивного сприйняття існуючих умов життєдіяльності до раціонально аргументованої можливості і готовності змінити власною працею ці умови на краще. Ці орієнтації стосувалися насамперед комплексу характеристик власного матеріального благополуччя та їх постійного поліпшення, а засобом цього поліпшення і реалізації внутрішнього потенціалу людини виступала індивідуальна трудова активність у сфері ринково орієнтованого суспільного виробництва.

Третій період – період постмодерну – відзначено у свідомості європейців розумінням кожною людиною її індивідуальної домінуючої цінності у світі, цінності її індивідуальних якостей. Найважливішим компонентом зміни ролі людини у світі стала якісна зміна ролі внутрішніх ресурсів її діяльності перш за все на основі підвищення рівня освіти та кваліфікації, що відбулася у ХХ ст. Ця зміна, з одного боку, стала відповіддю на потреби виробництва, а з другого – вона сама призвела до змін у суспільному виробництві внаслідок виявів ініціативи працівників нового типу і вимог, що ставилися ними до умов праці. Змінилася і роль внутрішніх ресурсів життєдіяльності людини, що при-

звело до зміни в ментальності та ціннісних орієнтаціях, а в кінцевому результаті – до зміни системи відносин у сучасному європейському суспільстві. Поступово в умовах постмодерну формується новий етап індивідуалізму – концентрація людини на самій собі. Цей етап є черговим кроком у процесі зміни орієнтацій громадян європейських держав щодо досягнення життєвого успіху у бік їх індивідуалізації.

У цілому сьогодні можна назвати такі зміни у ментальності європейської людини: відбувається орієнтація на особисте, індивідуальне щастя як головний сенс і мету життя; індивідуалізуються мотиви вибору сфери і виду діяльності та стилю життя; соціальні зв'язки і відносини перетворюються на засіб досягнення особистих цілей.

Ще однією важливою ментальною характеристикою періоду постмодерну, яка вже виявляється достатньо явно в європейських країнах, є перехід людини від орієнтації на довгострокові цілі до короткострокових. Ця спроба вибудувати «гнучкі» індивідуальні стратегії життя пов'язана із зазначеними вище процесами в сучасному суспільстві: розпадом довгострокових соціальних зв'язків, насамперед у сфері праці; зростаючою невизначеністю життя; невідповідністю довгостроковим прогнозам індивідуальних подій і зовнішніми втручаннями в життя людини. На жаль, ці ментальні зрушення призводять до зміни ставлення людини до праці, втрати взаємної довіри в суспільстві і ліквідації основи для спільності інтересів та соціальної солідарності.

Висновки. Проведений нами аналіз дозволив виявити три основних етапи у становленні орієнтації на досягнення життєвого успіху людиною європейської ментальності, які відповідають періодам розвитку культури і ментальних характеристик громадян. Доведено, що на кожному етапі відбувалася перебудова основних типів активності індивідів: зміна ціннісних орієнтацій і внутрішніх установок, що регулюють поведінку людей у процесі досягнення життєвого успіху.

Показано, що сьогодні у європейських країнах відбувається наростання індивідуалізму громадян, який у міру свого розвитку загрожує перетворитися із засобу активізації діяльності людини, спрямованої на досягнення життєвого успіху, на найважливішу внутрішню перешкоду для її особистої самореалізації.

Зважаючи на те що під впливом глобалізації світ стає єдиним, тенденція до індивідуалізації європейської спільноти є актуальною і для громадян України. Аби запобігти розвитку цієї тенденції, Українській державі необхідно сформулювати соціальні механізми, які створять адекватні умови для досягнення життєвого успіху кожною людиною і одночасно сформулюють ефективні солідарні соціальні зв'язки. Розв'язання цієї проблеми сприятиме не тільки самореалізації кожного громадянина, а й розвитку України як незалежної держави, її економічному і духовному зростанню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Huber R. M. The American idea of success / R. M. Huber. – N.Y., 1971. – 328 p.
2. Parker Barbara. Development and validation of a life-success measures scale / Barbara Parker, Leonard H. Chusmir // Psychological Reports. – 1992. – Apr. Vol. 70(2).
3. Pappo M. Fear of succes: a theoretical analysis and the construction and the validation of measuring instrument / M. Pappo // Dissertation Abstracts International. – 1972. – № 34.
4. Sadd S. Objective Measurement of Fear of Success and Fear of Failure: a Factor Analytic Approach / S. Sadd, M. Lenauer, P. Shaver, N. Dunivant N. // Journal of Consulting and Clinical Psychology. – 1978. – № 46.
5. Здравомыслова О. М. От 80-х к 90-м: трансформация моделей успеха / О. М. Здравомыслова, И. И. Шурыгина // Народонаселение. – 1998. – № 1. – С. 17–22.
6. Кон И. Жизненный путь как предмет междисциплинарного исследования / И. Кон // Человек в системе наук. – М. : Наука, 1989. – 368 с.
7. Малинин Е. Д. Философия жизненного успеха. Практическое руководство : учеб. пособие. – 2-е изд., доп. / Е. Д. Малинин. – М. : Изд-во Моск. псих.-социал. ин-та ; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2004. – 304 с.
8. Атюнина В. С. Образ успешного человека: результаты ассоциативного эксперимента / В. С. Атюнина // Вестн. Моск. гос. ун-та культуры и искусств. – 2007. – № 4. – С. 164–169.
9. Бевзенко Л. Д. Соціокультурні детермінанти індивідуальної формули успіху. Життєва компетентність особистості : наук.-метод. посіб. / Л. Д. Бевзенко. – К. : Ельга, 2003. – С. 296–319.
10. Бевзенко Л. Д. Життєвий успіх, цінності, стилі життя / Л. Д. Бевзенко // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2007. – № 4. – С. 132–151.
11. Головаха Е. И. Демократизация общества и развитие личности / Е. Н. Головаха. – К. : Наук. думка, 1992. – 348 с.
12. Сохань Л. В. Жизненный путь личности (вопросы теории и методологии социально-психологического исследования) / Л. В. Сохань. – К. : Наук. думка, 1987. – 412 с.
13. Ритцер Дж. Современные социологические теории. – 5-е изд. / Дж. Ритцер. – СПб. : Питер, 2002. – 476 с.
14. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – К. : Либроком, 2011. – 368 с.
15. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер ; пер. с нем.; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова. – М. : Прогресс, 1990. – 486 с.
16. Зарубина Н. Н. Социокультурные факторы хозяйственного развития: М. Вебер и современные теории модернизации / Н. Н. Зарубина. – СПб. : РХГИ, 1998. – 288 с.
17. Troeltsch Ernst. Die Bedeutung des Protestantismus für die Entstehung der modernen Welt, Schutterwald / Ernst Troeltsch. – Baden, 1997. – 248 p.
18. Dumont Louis. Essais sur l'individualisme. Une perspective anthropologique sur l'idéologie moderne / Louis Dumont. – Paris : Le Seuil, 1983.
19. Баткин Л. М. Европейский человек наедине с собой: очерки о культурно-исторических основаниях и пределах личного самосознания / Л. М. Баткин. – М. : Логос, 2000. – 320 с.

20. Гиллер Ю. И. Социология самостоятельной личности : монография / Ю. И. Гиллер. – М. : Акад. Проект; Гаудеамус, 2006. – 224 с.
21. Grossman Henryk. The Beginnings of Capitalism and the New Mass Morality / Henryk Grossman // Journal of Classical Sociology. – 2006. – Vol. 6, No. 2. – P. 201–213.
22. Гофман М. Американские мифы. Цена успеха [Электронный ресурс] / Михель Гофман. – Режим доступа: http://world.lib.ru/g/gofman_m/priceofsuccess.shtml.

РОЛЬ КУЛЬТУРЫ В ПОНИМАНИИ ЖИЗНЕННОГО УСПЕХА ЧЕЛОВЕКОМ ЕВРОПЕЙСКОЙ МЕНТАЛЬНОСТИ

Маркозова Е. А.

Проанализировано влияние культуры на трансформацию представлений человека европейской ментальности относительно сущности и путей достижения жизненного успеха. Доказано, что сегодня в европейских странах происходит нарастание индивидуализма граждан, который может превратиться из средства активизации деятельности человека, направленной на достижение жизненного успеха, в препятствие для ее личной самореализации. Делается вывод о том, что тенденция к индивидуализации является актуальной и для граждан Украины. Чтобы предотвратить эту тенденцию, Украинскому государству необходимо сформировать социальные механизмы, которые создадут адекватные условия достижения жизненного успеха для каждого человека и одновременно сформируют эффективные солидарные социальные связи.

Ключевые слова: общество, человек, жизненный успех, культура, ценности, ментальность, индивидуализация.

ROLE OF CULTURE IN UNDERSTANDING OF THE PERSON'S SUCCES EUROPEAN MENTALITY

Markozova O. O.

The analysis of the impact of culture on the transformation of human ideas about the nature of the European mentality and ways of achieving success in life. Proved that today in Europe there is an increase of individualism citizens who can become a means of revitalizing the person to achieve success in life, an obstacle to her personal fulfillment. It is concluded that the trend towards individualization is relevant for the citizens of Ukraine. In order to prevent this trend, the Ukrainian state is necessary to form the social mechanisms that create adequate conditions to achieve success in life for everyone and at the same time effective solidarity form social bonds.

Key words: society, people, success in life, culture, values, mentality, individualization.

